

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۱۱/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

رابطه هوش معنوی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر دبیرستان های شهر

بوشهر در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

طاهره حیدری^۱، زینب صیادی نیا^۲، علیرضا صیادی نیا^۳، عاطفه پردل^۴، جواد نوروزی^۵

۱- لیسانس کامپیوتر دانشگاه آزاد واحد تنگستان

۲- فوق لیسانس حسابداری دانشگاه غیر انتفاعی خرد

۳- لیسانس مکانیک دانشگاه آزاد واحد تنگستان

۴- لیسانس حسابداری دانشگاه غیر انتفاعی خرد

۵- لیسانس علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید رجایی فرخشهر

چکیده

هدف این پژوهش بررسی رابطه هوش معنوی و سلامت روان با عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ می باشد. جامعه آماری شامل تمامی دانش آموزان دختر دبیرستان های شهر بوشهر می باشد که تعداد آنها در سال ۱۴۰۱ برابر با ۲۵۰۰ است. نمونه آماری بر اساس روش نمونه گیری خوشه ای ۳۰۰ نفر انتخاب شدند. روش تحقیق از نوع همبستگی می باشد. از پرسشنامه هوش معنوی شفیع آبادی و همکاران (۱۳۹۹) و سلامت روان (GHQ-۲۸) گلدنبرگ (۱۹۷۲) و سنجش عملکرد تحصیلی از نمره معدل نیم سال اول تحصیلی دانش آموزان برای جمع آوری اطلاعات استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش تحلیل رگرسیون به روش گام به گام و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. داده ها نشان می دهد: بین سلامت روان و عملکرد تحصیلی رابطه معکوس و معنادار و بین هوش معنوی با عملکرد تحصیلی رابطه معنادار و مستقیم وجود دارد. بین مولفه های نشانه های جسمانی، اضطراب و افسردگی با عملکرد تحصیلی رابطه معکوس و معناداری وجود دارد و بین مولفه های تفکر کلی و بعد اعتقادی، و پرداختن به ویژگی های اخلاقی با عملکرد تحصیلی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد.

کلید واژه ها: عملکرد تحصیلی، هوش معنوی، سلامت روان.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

آموزش و پرورش پیش فرض توسعه اجتماعی، سیاسی و فرهنگی هر محیطی است. یکی از واضح ترین ویژگی های قرن حاضر، دگرگونی های عمیق و مستمری است که در گستره علم به چشم می آید. این تغییرات در مسیر تعلیم و تربیت منجر به ایجاد اندیشه ها و روش های جدیدی می شود که نظام های آموزشی را به پرورش افراد مولد علم و تکنولوژی تشویق می کند. بی شک هیچ نظام آموزشی نمی تواند کامل به اهداف آموزشی خود برسد. ولی پیروزی هر نظام آموزشی به نزدیک تر شدن هر چه بیشتر، به اهداف تعیین شده بستگی دارد. برای نزدیک تر شدن به اهداف نظام آموزشی، لازم است عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی را شناخت و تأثیر آن را افزایش دهد. بررسی عوامل موثر بر پیشرفت و رشد جوامع پیشرفته نشان می دهد که همه این کشورها از آموزش و پرورش توانمند و کارآمد برخوردار بوده اند. یکی از آسیب های آموزشی و پرورشی خانواده ها که هر ساله به میزان زیادی از امکانات، منابع و استعدادها بالقوه انسانی و اقتصادی را تلف می کند و تأثیر غیر قابل جبرانی را در ابعاد مختلف به جای می گذارد پدیده افت تحصیلی است (محسنی زاده، ۱۳۹۲). آموزش و پرورش به عنوان یک نظام آموزشی در هر جامعه ای با صرف هزینه فراوان تعلیم و تربیت فرزندان نیازمند آن جامعه را به عهده دارد. توقع می رود که محصولات نهایی این سازمان در آینده از کارایی و بهره وری کافی برخوردار است. یکی از عواملی که موثر بر عملکرد تحصیلی می باشد هوش معنوی است (خالقی، ۱۳۹۷). امروزه عوامل مختلفی بر روی عملکرد تحصیلی تأثیر دارد.

بیان مساله

یکی از اهداف و وظایف مهم تعلیم و تربیت ایجاد موقعیت برای رشد همه جانبه فرد و تربیت انسان های سالم، کارآمد و معهد برای ایفای نقش در زندگی فردی و اجتماعی است. از آنجایی که دانش آموزان به عنوان عنصر حیاتی نظام آموزشی کشور، در رسیدن به اهداف نظام آموزشی نقش و جایگاه مهمی دارند، توجه به این گروه از جامعه از جهت آموزشی و تربیتی، باروری و شکوفایی هر چه بیشتر نظام آموزشی و تربیتی جامعه را سبب می شود. با این وجود از همه دانش آموزانی که وارد مجموعه تعلیم و تربیت می شوند، تعداد کمی از آنها می توانند استعدادهای خود را بروز دهند و در این عرصه موفق شوند و به اصطلاح عملکرد تحصیلی خوبی از خود نشان دهند. یکی از عوامل بسیار مهم و اثرگذار در عملکرد تحصیلی دانش آموزان عوامل روان شناختی آنان می باشد و از جمله ویژگی های روان شناختی مهمی که عملکرد تحصیلی را تحت تأثیر قرار می دهد، هوش معنوی و سلامت روان است. از آنجایی که هوش معنوی یکی از نیازهای درونی انسان بوده و گروهی از صاحب نظران، آن را متضمن بالاترین سطوح زمینه های رشد شناختی - اخلاقی و تلاش همواره آدمی برای معنا بخشیدن به زندگی و پاسخ به چرا های زندگی می دانند و هوش معنوی را به عنوان زیر بنای باورها، در موقعیت های گوناگون به ویژه ارتقا و تامین سلامت روانی، شادکامی، رضایت، انگیزش بالا می دانند. هوش معنوی را به این صورت تعریف می کنند: هوشی که از طریق آن مسائل مربوط به معنا و ارزش ها را حل می کنیم، هوشی که فعالیت ها و زندگی ما را در زمینه ای گسترده تر، غنی تر و معنادارتری قرار می دهد. هوشی که به ما کمک می کند بدانیم کدام فعالیت ها یا کدام راه معنادار تر از دیگری است. عوامل دیگر در این پژوهش سلامت روان است امروزه در سراسر جهان بر اهمیت سلامت روانی تأکید دارد و روز به روز با انجام پژوهش های وسیع و گوناگون اهمیت و نقش آن در زندگی فردی و اجتماعی آشکار تر می شود، به گونه ای که در سال ۲۰۰۱ میلادی از طرف سازمان جهانی، تحت عنوان سال جهانی سلامت روانی اعلام شد. راهکارهای فراشناختی در مدارس، زمینه درگیری را فراهم می آورد، سازندگی و خلاقیت را به اوج می رساند، تجربه و بلوغ فکری و تعهد اجتماعی را در افراد بالا می برد، حس اعتماد به نفس را در جهت یادگیری رفتارهای مثبت تقویت می کند، پس رشد دانش و توانایی های شناختی به رفتارهای مسئولانه فرد کمک می کند، و از آنجایی که جوامع در حال پیشرفت، نیازمند افرادی مسئول و خودکفا است پس انسان های امروز باید بیش از پیش مسئولیت زندگی و سرنوشت خود را بپذیرند

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

ضرورت پژوهش

امروزه عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان به عنوان یک شاخص مهم برای ارزیابی نظام‌های آموزشی مورد توجه قرار می‌گیرد. عملکرد تحصیلی همواره برای معلمان، دانش‌آموزان، والدین، نظریه‌پردازان، و پژوهشگران تربیتی داری اهمیت است. عملکرد تحصیلی یادگیرندگان یکی از مهمترین ملاک‌های ارزیابی عملکرد معلمان محسوب می‌شود. برای دانش‌آموزان نیز معدل تحصیلی نشانگر توانایی‌های علمی آنها برای ورود به دنیای کار و اشتغال و مقاطع تحصیلی بالاتر است. ممکن است به علت همین اهمیت باشد که نظریه‌پردازان تربیتی زیادی از پژوهش‌های خود را بر شناخت عوامل مؤثر بر عملکرد تحصیلی متمرکز کرده اند. که از جمله عوامل مؤثر بر عملکرد تحصیلی می‌توان به عوامل روان شناسی اشاره داشت. با ورود معنویت به محیط سازمان و مدیریت به عنوان چالش قرن بیستم مدیران و رهبران نهادها به خصوص نهادهای آموزشی باید حتما با این پدیده نوپا دست و پنجه نرم کنند. هوش معنوی افراد را خلاق می‌کند چون به افراد کمک می‌کند قوانین را جایگزین کنند و با مرزها بازی کنند. به ما توانایی تمیز و انتخاب می‌دهد. ما را پر از دلسوزی و ادراک می‌کند و به ما کمک می‌کند محدودیت‌ها را ببینیم. با این تفاسیر می‌توان بیان کرد که هر چه افراد از هوش معنوی بالایی برخوردار باشند بهتر می‌توانند بهره‌ور و توانا باشند افرادی که دارای هوش معنوی بالایی هستند بهتر می‌توانند با استرس‌ها مواجه شوند، این افراد بیش از سایرین در بحران‌های روحی و مشکلات معنایی برای یاد گرفتن می‌یابند و از روش این مشکلات رشد می‌کنند. افراد با هوش معنوی بالا دارای رفتارهای شایسته‌ای همچون بخشش، سخاوت، انسانیت، شفقت و عشق هستند تمام این عوامل موجب افزایش بهره‌وری در سازمان می‌شود هوش معنوی کمک می‌کند که اعتماد به نفس افراد افزایش یابد و بهتر با مسائل کاری کنار بیایند. این امر اثر بخشی و بهره‌وری را بهبود می‌بخشد همچنین باعث بهبود ارتباطات و درک دیگران در محیط کار می‌شود و در نهایت منجر به تغییر و از میان برداشتن موانع می‌شود. (محقق، ۱۳۹۷). امروزه حفظ سلامت روانی یکی از فاکتورها و عوامل اصلی رشد و گسترش یک جامعه فعال و پویا می‌باشد. با توجه به اینکه آموزش و پرورش با طیف وسیعی از احاد جامعه در ارتباط است که می‌توانند در توسعه و تعالی جامعه، تشکیل خانواده کارآمد و سالم تأثیرزایدی داشته باشند. تأمین و حفظ سلامت روانی این قشر لازم و ضروری به نظر می‌رسد.

اهداف پژوهش

هدف کلی:

۱- بررسی رابطه بین هوش معنوی و سلامت روان با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر دبیرستان‌های شهر بوشهر در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

اهداف جزئی:

- ۱- تبیین رابطه بین ابعاد هوش معنوی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر دبیرستان‌های شهر بوشهر
- ۲- پیش بینی عملکرد تحصیلی از طریق ابعاد هوش معنوی دانش‌آموزان دختر دبیرستان‌های شهر بوشهر
- ۳- پیش بینی عملکرد تحصیلی از طریق هوش معنوی دانش‌آموزان دختر دبیرستان‌های شهر بوشهر

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اصلی

۱- بین هوش معنوی با عملکرد تحصیلی رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی

۱. بین ابعاد هوش معنوی و عملکرد تحصیلی رابطه معنادار وجود دارد.
۲. ابعاد هوش معنوی به طور معناداری قادر است عملکرد تحصیلی را پیش بینی کند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرها

عملکرد تحصیلی:

عملکرد تحصیلی عبارت است از کلیه فعالیت‌ها و تلاش‌هایی که یک فرد برای کسب علم و دانش و گذراندن پایه‌ها و مقاطع تحصیلی مختلف در مراکز آموزشی از خود نشان می‌دهد. عملکرد تحصیلی عبارت است از سطح و میزان موفقیت فرد در امتحانات پایان ترم تحصیلی مدارس که از نمره صفر تا بیست تعیین می‌گردد. (فرقانی، ۱۳۹۲).

هوش معنوی

هوش معنوی در بردارنده نوعی سازگاری و رفتار حل مسئله است که بالاترین سطوح رشد را در حیطه‌های شناختی، اخلاقی، هیجانی، بین فردی و ... را شامل می‌شود و فرد را در جهت هماهنگی با پدیده‌های اطرافش و رسیدن به یکپارچگی درونی و بیرونی یاری می‌نماید. (بدیع و همکاران، ۱۳۹۰).

هوش معنوی:

تفکر کلی و بعد اعتقادی: یعنی درست فکر کردن در تلاش برای تحقق آگاهی قابل اعتماد در جهان. این روش شامل فرایندهای ذهنی تشخیص، تحلیل و ارزیابی اطلاعات است. به بیانی دیگر، هنر اندیشیدن پیرامون خودتان درحالی که شما می‌خواهید اندیشه خود را بهتر، روشن‌تر، دقیق‌تر، یا قابل دفاع‌تر بنمایید. ملاک سنجش آن در این پرسشنامه مقدار نمره ایی است که فرد از سوالات حاصل می‌شود. پژوهش حاضر که با تاکید بر دیدگاه سیستمی، سلامت روان را در نظر دارد، انسان را به عنوان یک سیستم نگاه می‌کند و عوامل روانی و اجتماعی بر عوامل زیستی او موثر است. بدین ترتیب مطالعه انسان و حالات او بدون توجه به محیط او به خصوص خانواده، مفهومی ندارد. خانواده به عنوان مرکز کمک، التیام و شفا بخشی است و قادر است فشارهای روانی وارد شده بر اعضای خود را کاهش دهد، در نتیجه ارتباطات در خانواده روی سلامت روانی افراد نقش مهمی دارد.

تحقیقات خارجی

علوی (۱۳۹۸) در تحقیقی تاثیر استرس شغلی بر خشنودی شغلی و سلامت روان: اثر تعدیل کننده سرسختی و حمایت اجتماعی را مورد بررسی قرار دادند، که بین استرس شغلی و خشنودی شغلی کارکنان رابطه معنی دار و منفی وجود دارد و رابطه بین استرس شغلی و سلامت روان معنی دار و منفی بود. همبستگی بین خشنودی شغلی و سلامت روان معنی دار و مثبت بود. این بررسی نشان داد که در شرایط پر از استرس افراد دارای سرسختی بالا بیش از افراد دارای سرسختی پایین، از خشنودی شغلی و سلامت روان برخوردارند. همچنین افراد دارای حمایت اجتماعی بالا بیش از افراد دارای حمایت اجتماعی پایین از خشنودی شغلی برخوردارند؛ اما از نظر سلامت روان تفاوتی میان آنها دیده نشد. این تحقیق نشان داد که حمایت اجتماعی و سرسختی با هم تعامل مثبت و معنی داری دارند و مردان بیش از زنان سرسختی از خود نشان می‌دهند. عاطف (۱۳۸۸) در پژوهشی تاثیر استرس شغلی بر خشنودی شغلی و سلامت روان اثر تعدیل کننده سرسختی و حمایت اجتماعی را مورد بررسی قرار داد. نتایج پژوهش وی نشان داد که بین استرس شغلی و خشنودی شغلی کارکنان رابطه معنی دار و منفی وجود دارد و رابطه بین استرس شغلی و سلامت روان معنی دار و منفی بود. همبستگی بین خشنودی شغلی و سلامت روان معنی دار و مثبت بود.

حسینی (۱۳۹۹) پژوهش تاثیر مداخله در فرایند هویت‌یابی در بهبود مشکلات هویتی و سلامت روانی دانشجویان را مورد بررسی قرار داد، نتایج پژوهش وی نشان داد که برنامه مداخله در بهبود تعهد دانشجویان، کاهش علائم اختلال شخصیت مرزی و اختلال شخصیت ضداجتماعی اثرگذار بود و در سایر موارد اثر معناداری نداشت.

محمدی (۱۳۹۸) در تحقیقی با عنوان بررسی رابطه معنویت سازمانی با توانمندسازی روانشناختی، خلاقیت، هوش معنوی، استرس شغلی و رضایت شغلی کارکنان دانشگاه شیراز نتایج نشان داد که بین معنویت سازمانی با توانمندسازی روان شناختی،

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

خلاقیت و استرس شغلی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. همچنین بر اساس نتایج بین سابقه شغلی کارکنان با معنویت سازمانی ارتباط برقرار است.

حسن زاده (۱۳۹۴) در تحقیقی با عنوان رابطه معنویت با تعهد سازمانی در محیط کار انجام داد نتایج نشان داد که حضور معنویت در محیط کار بر بهبود تعهد سازمانی مدیران و کارکنان اثرگذار بوده و همچنین از میان فرضیه های فرعی، حضور معنویت در محیط کار بر بهبود تعهد عاطفی و تعهد هنجاری مدیران و کارکنان اثرگذار بوده، اما بر بهبود تعهد مستمر ایشان اثرگذار نبوده و هیچ گونه رابطه معناداری مشاهده نشد.

روش پژوهش:

این پژوهش از نظر هدف کاربردی است و از لحاظ روش از نوع همبستگی است.

جامعه آماری، نمونه آماری و روش نمونه گیری:

جامعه مورد مطالعه، کلیه دانش آموزان دختر دبیرستان های شهر بوشهر در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ می باشد، با توجه به اینکه تعداد دبیرستان ها ۳۵ مدرسه می باشد به روش نمونه گیری خوشه ای ۳ دبیرستان و از هر دبیرستان ۲ کلاس انتخاب شدند، و در مجموع حجم نمونه بالغ بر ۳۰۰ نفر می باشد.

ابزار گردآوری اطلاعات

در این تحقیق برای جمع آوری اطلاعات از دو پرسشنامه هوش معنوی و سلامت روان استفاده شده است و برای عملکرد تحصیلی از معدل نیم سال اول افراد استفاده شده است.

پرسشنامه هوش معنوی:

این پرسشنامه توسط بدیع و همکاران (۱۳۹۹) ساخته شده است به منظور نمره گذاری این مقیاس ۴۲ ماده ای برای هر یک از پنج گزینه «کاملاً موافق»، «موافق»، «تا حدودی»، «مخالف»، «کاملاً مخالف» به ترتیب مقادیر ۴، ۳، ۲، ۱، ۵ در نظر گرفته شد.

پرسش نامه سلامت روانی (GHQ-۲۸):

این پرسشنامه توسط گلدنبرگ (۱۹۷۲) ابداع و هدف از طراحی آن کشف و شناسایی اختلالات روانی در مراکز و محیط های مختلف بوده است.

سئوال این پرسشنامه که به بررسی وضعیت روانی فرد در یک ماه اخیر می پردازد، شامل نشانه هایی مانند افکار و احساسات ناهنجار و جنبه هایی از رفتار قابل مشاهده است. به همین جهت بر موقعیت های کنونی تاکید دارد. در انتخاب سوال ها بر چهار حوزه کار شده است. اولین حوزه افسردگی، دومین حوزه اضطراب و آشفتگی روانشناختی و سومین حوزه رفتار قابل مشاهده و چهارمین حوزه هیپوکندریا است که در برگزیده طیف وسیعی از سئوالات به ظاهر عضوی است. پرسشنامه با سئوالات جسمانی شروع و هر چه جلوتر برویم جنبه روانپزشکی سئوالها بیشتر می شود
سئوال ها به ترتیب پشت سر هم آمده به گونه ای که از سئوال ۱ تا ۷ مقیاس نشانه های جسمانی، از ۸ تا ۱۴ مقیاس اضطراب لحاظ شده است؛ و از ۱۵ تا ۲۱ مقیاس اختلال در کارکرد اجتماعی و از سئوال ۲۲ تا ۲۸ مقیاس افسردگی لحاظ شده است. اعتبار پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ محاسبه شده که برابر با ۰.۷۵ بوده است.

روش تجزیه و تحلیل داده ها

در این پژوهش از شاخص های آمار توصیفی درصد، فراوانی، میانگین و انحراف معیار و از روش های آمار استنباطی، ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه استفاده شده است.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

یافته های پژوهش

۱- یافته های توصیفی

بررسی توصیفی نمرات هوش معنوی و ابعاد آن

بررسی میانگین و انحراف استاندارد هوش معنوی و ابعاد آن

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
هوش معنوی کلی	۱۴۴/۰۲	۱۶/۳
تفکر کلی و بعد اعتقادی	۴۰/۸۴	۶/۲
توانایی مقابله و تعامل با مشکلات	۴۹/۱۰	۹/۹
پرداختن به سجایای اخلاقی	۲۹/۱۵	۴/۸
خودآگاهی و عشق و علاقه	۲۴/۹۲	۵/۸

با توجه به جدول فوق می توان متوجه شد که میانگین نمرات هوش معنوی (۱۶۴/۰۲) و در بین ابعاد بیشترین میانگین مربوط به مولفه توانایی مقابله و تعامل با مشکلات با میانگین (۶۹/۱۰) می باشد.

بررسی توصیفی نمرات عملکرد تحصیلی

بررسی میانگین و انحراف استاندارد عملکرد تحصیلی

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
عملکرد تحصیلی	۱۵/۱	۴/۵

با توجه به جدول فوق می توان متوجه شد که میانگین نمرات عملکرد تحصیلی (۱۵/۱) می باشد.

فرضیه اصلی: بین سلامت روان و هوش معنوی با عملکرد تحصیلی رابطه وجود دارد.

برای بررسی این فرض از روش آماری ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است.

ضریب همبستگی بین سلامت روان و هوش معنوی با عملکرد تحصیلی

عملکرد تحصیلی		سلامت روان
P<	ضریب همبستگی	
۰/۰۰۱	-۰/۳۲۸	
۰/۰۰۰۱	۰/۳۹۸	هوش معنوی

همان گونه که در جدول فوق مشاهده می شود مقادیر ضرایب همبستگی برابر با (-۰/۳۲۸ و ۰/۳۹۸) در سطوح معناداری (۰/۰۰۱ و ۰/۰۰۰۱) معنادار شده اند و از آنجا که این سطح معناداری کمتر از سطح معناداری (۰/۰۱) می باشد ($P < 0/01$) لذا بین سلامت روان با عملکرد تحصیلی رابطه معکوس و معنادار و بین هوش معنوی با عملکرد تحصیلی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد.

فرضیه های فرعی:

فرضیه فرعی: بین ابعاد هوش معنوی با عملکرد تحصیلی رابطه وجود دارد.
برای بررسی این فرض از روش آماری ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است.
ضریب همبستگی بین ابعاد هوش معنوی با عملکرد تحصیلی

عملکرد تحصیلی		ابعاد هوش معنوی
سطح معناداری	ضریب همبستگی	
۰/۰۰۰۱	۰/۴۱۹	تفکر کلی و بعد اعتقادی
۰/۱	۰/۱۲۷	توانایی مقابله و تعامل با مشکلات
۰/۰۰۰۱	۰/۳۴۶	پرداختن به سجایای اخلاقی
۰/۰۹	۰/۱۶۴	خودآگاهی و عشق و علاقه

همان گونه که در جدول فوق مشاهده می شود مقادیر ضرایب همبستگی برابر با (۰/۴۱۹، ۰/۱۲۷، ۰/۳۴۶ و ۰/۱۶۴) به ترتیب در سطوح معناداری (۰/۰۰۰۱، ۰/۱، ۰/۰۰۰۱ و ۰/۰۹) معنادار شده اند و از آنجا که سطوح قابل قبول می بایست از مقدار (۰/۰۵) کمتر باشد لذا بین مولفه های تفکر کلی و بعد اعتقادی، و پرداختن به سجایای اخلاقی با عملکرد تحصیلی در سطح (۰/۰۱) ($P < ۰/۰۱$) رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی: ابعاد هوش معنوی به طور معناداری قادر به پیش بینی عملکرد تحصیلی می باشند.
برای بررسی این سوال از رگرسیون چند گانه به روش گام به گام استفاده گردیده است.
جدول مشخصه های آماری رگرسیون بین ابعاد هوش معنوی و عملکرد تحصیلی به روش گام به گام

گام ها	متغیر ها	R	R ²	F	P<	B	T	p<
اول	تفکر کلی و بعد اعتقادی	۰/۴۱۹	۰/۱۷	۲۱/۹	۰/۰۰۰۱	۰/۴۱۹	۴/۶	۰/۰۰۰۱

با توجه به جدول فوق می توان متوجه شد که رگرسیون بین ابعاد هوش معنوی با عملکرد تحصیلی تا یک گام پیش رفته است و داده های جدول فوق نشان می دهد که نسبت F و سطح معناداری آن بیانگر اثر معنادار متغیر تفکر کلی و بعد اعتقادی در معادله رگرسیون است. در این مرحله اثر رگرسیون ($F= ۳۱/۷$) به دست آمده که در سطح معناداری (۰/۰۰۰۱) معنادار می باشد و ضریب تعیین محاسبه شده بر اساس این متغیر (۰/۳۷) است، یعنی این متغیر ۱۷ درصد واریانس متغیر عملکرد تحصیلی را پیش بینی می کند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

نتیجه گیری

فرضیه اصلی:

بین هوش معنوی با عملکرد تحصیلی رابطه معنادار وجود دارد

. همان گونه که در جدول مشاهده می شود مقادیر ضرایب همبستگی معنادار شده‌اند، بین هوش معنوی با عملکرد تحصیلی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. دارد

فرضیه فرعی دوم:

بین ابعاد هوش معنوی با عملکرد تحصیلی رابطه وجود دارد.

همان گونه که در جدول مشاهده می شود مقادیر ضرایب همبستگی معنادار شده‌اند، لذا بین مولفه های تفکر کلی و بعد اعتقادی و پرداختن به سجایای اخلاقی با عملکرد تحصیلی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی سوم:

ابعاد هوش معنوی به طور معناداری قادر به پیش بینی عملکرد تحصیلی می باشند.

با توجه به جدول می توان متوجه شد که رگرسیون بین ابعاد هوش معنوی با عملکرد تحصیلی تا یک گام پیش رفته است و داده های جدول فوق نشان می دهد که این متغیر ۲۴ درصد واریانس متغیر عملکرد تحصیلی را پیش بینی می کند. با توجه به نتایج می توان متوجه شد که متغیر تفکر کلی و بعد اعتقادی نسبت به دیگر متغیرها پیش بینی کننده قوی تری برای عملکرد تحصیلی می باشد.

آموزش و پرورش ، به عنوان نخستین مرحله از آموزش همگانی نقش و مسولیتی بزرگ در پرورش و شکوفایی استعداد و قابلیت های بالقوه دانش آموزان بر عهده دارد. ، این دوره از جهت تاثیر بر کسب مهارت های فردی، اجتماعی و فرهنگی دانش آموزان در مرحله ها بعدی و ایجاد پایه و اساسی استوار در توسعه و پیشرفت کشور از اهمیت بالایی دارد و یقینا دوره متوسطه از حساس ترین و مهمترین مقطع های تحصیلی در نظام آموزش و پرورش رسمی هر کشوری محسوب می شود. در این مسیر معلمان به عنوان عامل اصلی نظام آموزشی محسوب می شوند که نقشی اساسی در تسهیل فرایند یاددهی و یادگیری و عملکرد تحصیلی دانش آموزان و پیشبرد تحقق هدفها و رسالت های نظام آموزشی و اثربخشی آن اجرا می کنند. پس، هر چه معلمان از قابلیت و توانایی بالاتری برخوردار باشند بهتر می توانند نظام آموزشی را در رسیدن به اهداف بالاس خود یاری داده و کارآمدی و اثر بخشی نظام آموزشی را تامین کنند. بدین جهت لازم است تا به قابلیت حرف های معلمان به عنوان مهم ترین عنصر موفقیت دانش آموزان و دست یابی نظام آموزشی به هدف های خود توجه کرد.

هوش معنوی به عنوان هوش نهایی که مسائل معنایی و ارزشی را نشان می دهد و ظرفیت های سازگاری روانی را در برمی گیرد، بر جنبه های غیر مادی و غیر اجباری بنا شده و در برگیرنده ی منابع معنوی، ارزش ها و ویژگی هایی است که عملکرد و تندرستی روزانه را افزایش می دهد. افراد با نمره هوش معنوی بالا از حد جسم و ماده فراتر رفته، حالات اوج هوشیاری را تجربه می کنند و از منابع معنوی برای حل مسائل استفاده می کند و خصوصیاتی مانند تواضع، بخشش، حق شناسی و ترحم یا گذشت را در آنان می توان دید با دارا بودن این ویژگی ها و دید مثبت نسبت به دنیا، این افراد از زندگی خود رضایت دارند و برای موفقیت آن می کوشند. از انجایی که هوش معنوی یکی از نیاز های درونی انسان بوده و برخی از صاحب نظران، آن را متضمن بالاترین سطوح زمینه های رشد شناختی - اخلاقی و تلاش همواره آدمی برای معنا بخشیدن به زندگی و پاسخ به چرا های زندگی می دانند و هوش معنوی، به عنوان زیر بنای باور های نقش اساسی را در زمینه های گوناگون به ویژه ارتقا و تامین سلامت روانی، شادکامی، رضایت، انگیزش بالا محسوب می شود ،پس توجه به هوش معنوی به عنوان یکی از عواملی که می تواند بر بهره وری کارکنان تاثیر بگذارد اهمیت بالایی دارد ، هوش معنوی را به این صورت تعریف می کنند: هوشی که از طریق آن مسائل مربوط به معنا و ارزش های را حل می کنیم، هوشی که فعالیت ها و زندگی ما را در زمینه ای وسیع تر، غنی تر و

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

معنادار قرار می دهد. هوشی که به ما کمک می کند بفهمیم کدام اقدامات یا کدام مسیر معنادار تر از دیگری است در متون علمی، هوش به عنوان یک مفهوم عمومی جهان شمول که با توانایی ادراکی ارتباط دارد، تعریف شده است این واژه، عموماً به توانایی یادگیری و تفکر مرتبط بوده و اکثراً برای توصیف به کارگیری مهارت ها و وقایع به کاررفته است افراد از نظر سطح هوش با هم تفاوت دارند. این تفاوت، ناشی از ترکیب متغیر فطری، وراثت و ویژگی های اکتسابی آنها است. پیشرفت صنعت و تکنولوژی، قدرت و ثروت را افزایش داده ولی امکان زندگی با آرامش و صلح و اطمینان را از انسان سلب کرده است.

منابع

- محسنی ، محمد .(۱۳۹۴). بررسی رابطه بین هوش معنوی با خلاقیت و انگیزه پیشرفت مورد مطالعه: دانش آموزان متوسطه ناحیه یک شیراز ،کنفرانس ملی کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان
- حسینی، رضا.(۱۳۹۵). بررسی رابطه خلاقیت و انگیزش تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان سال اول کازرون، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کازرون.
- حسینی ، عاطفه .(۱۳۹۵). تفاوت افراد دارای هیجان های بالا وپائین در عملیات شناختی تجرید گزینشی، شخصی سازی و تعمیم دهی افراطی، فصلنامه پژوهش های - روان شناختی
- قیاسی ، علی .(۱۳۹۸).رابطه معنویت سازمانی با توانمندسازی روانشناختی، خلاقیت، هوش معنوی، استرس شغلی و رضایت شغلی کارکنان دانشگاه،نشریه علوم رفتاری، سال ششم، شماره ۲ (پیاپی ۲۰)
- قادری علی و همکاران.(۱۳۹۹). رابطه هوش معنوی و هوش هیجانی با رضایت از زندگی سالمندان، فصلنامه علمی پژوهشی اندیشه نو تاریخ پذیرش ۸۹/۱۱/۱۳

- Denton, W.H. Burlson, B.R. Clark, T.E. Rodeiguez, C.R. & Hobbs, B.V. (۲۰۰۰). **A Randomized Trial Of Emotionally Focused Therapy For Couples In A Training Clinic.** Journal Of Marital And Family Therapy, ۲۶, ۶۵-۷۸.
- Dessaulles, A. Johnson, Susan. (۲۰۰۳). **Emotion – Focused Therapy For Couples In The Treatment Of Depression: A Pilot Study.** The American Of Family Therapy ۳۱: ۳۴۵-۳۵۳.
- Fabricatore, A; Handle, P & Fenzel, M. (۲۰۰۰). **Personal Spirituality As A Moderator Between Stressors And Subjective Well – Being.** Journal Of Psycholog And Theology, ۲۸(۳): ۲۲۱-۲۲۸
- The Role Of Positive Emotions In Positive Psycholigy.**The Broaden .Frederickson,B., (۲۰۰۱) – And – Build Theory Of Positive Emotions. American Psychologist, ۵۶,۲۱۸ – ۲۲۶.
- Fry, (۲۰۰۳). **Toward A Theory Of Spiritual Leadership.** The Leadership
- Negative Life Events, Cognitive Regulation And Problem.** .Garnefski, N & Other., (۲۰۰۱) Personality And Individual Differences, ۳۰, ۱۳۱۱, ۱۳۲۱.
- Searchers,**SAGE Publication.
- Lin, R; (۲۰۰۶), Welfare, Journal; Psychological Social, ۳۱-۳۳-
- Integrating Emotion- Focused Therapy With The Satir Model.**Journal .Lorrie, B. (۲۰۰۶) Of Marital And Family Therapy.Oxford Vol ۳۲.

, Culture And The Categorization Of Emotion S, Psychol. Bull, ۴۲۶ – ۲۰۱۵Russell, J.A.
۴۵۰.

**Sample Of Korean High School Students. Educational And Psychological
The Effects Of Anxiety On Complex Learning And .Servaes M.& Others. (۲۰۰۱)**

, Newyork, **Academic Achievement.** IN C.D. Spielberger (Ed). Anxiety And Behavior
Academic Press.

). Infertility And Pregnancy Loss, **A Guide For Helping Professional.** ۲۰۱۷Shapiro, C.H. (
Jossey – Bass, San Francisco.

The Role Of Family Emotional Expressiveness In The .)۱۱ M.& Other. (۲۰, Straub

,S Social (Competence) .Journal Of Marriage And Family □ Development Of Children

۵۹۳- ۶۰۹۰. ,۵۷(۳)

**Therapy And Bowen Family Systems Theory In Family Therapy With Adolescents The
University Of Manitoba (Canada)**

Torrance.E And Torrance.P. (۱۳۸۳). **I Creativity Teachare? Bloomngton In Phidel Ta**

Kappa Education.